

Ono što čini Atlas IDC-a posebnim jeste činjenica da su događaji i lokacije, ne samo precizno označene na karti (tj. locirani u određenim ulicama ili poljima), već se nude i svi dodatni, u ovom času raspoloživi, dokumenti kao ilustracija o onome šta se desilo – npr. fotografje i video zapisi, sudske presude, izjave svjedoka, spomenici ili groblja. Štaviše, mjesta masovnih grobnica (gdje god da su tijela identifikovana) su povezana sa listom žrtava dobijenom iz baze

podataka IDC-a. Dodatno, obezbijeđena je i opcija pretraživanja svih žrtava i incidenata upisivanje prezimena ili naziva mjesta (za događaje).

Atlas je jednostavan i efkasan alat koji pruža pristup i obrazuje i naoružava korisnika činjenicama o događajima i posljedicama nedavnog rata. Sa korištenjem interneta čiji broj korisnika raste svake godine, posebno među mlađom generacijom, procenat ljudi koji traže podatke i informacije će se, također, povećavati. Projekat je posebno prilagođen ciljnim grupama kao što su učenici i studenti, koji će uz pomoć Atlasa imati pristup nepristrasnim informacijama o ratu. Oni su generacija koja već koristi Google Earth i mogu pokazati svojim prijateljima, roditeljima i profesorima kako funkcioniše Atlas. U principu, primjenjivost Atlasa kao edukativno-informativnog alata je limitirana samo pristupom internetu i kreativnošću korisnika.

Isto tako, očekuje se da će lokalni i strani istraživači, kao i novinari i student, u velikom broju koristiti Atlas. Očekuje se da njegov, za korištenje jednostavan interface, virtualni pokazatelji i pregršt informacija privuku bilo koga ko ima pristup internetu i želju za znanjem. Uz mogućnost da pristupe takvim podacima online, mnogi studenti i istraživači će moći provesti preliminarna istraživanja o ratu bez troškova putovanja i smještaja. Pokretanje Atlasa postavlja nove standarde pristupačnosti sakupljenim podacima o genocidu i drugim teškim ratnim zločinima počinjenim na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine za sve organizacije i pojedince koji se profesionalno, amaterski ili zbog lične zainteresiranosti bave problemima suočavanja s prošlošću, ne samo u Bosni, već i širom svijeta.

Atlas će postepeno biti punjen sa sve više i više podataka. Nadamo se da će inspirisati pojedince u cijeloj državi i inostranstvu da doprinesu daljem obogaćivanju njegovog sadržaja i da uz pomoć Atlasa prezentiraju informacije i dokumente koje imaju. U isto vrijeme, sve više ljudi će imati priliku da proširi saznanja šta se desilo sa njihovim najmilijim, njihovim prijateljima i rodbinom, ali i cijelom bosankom zajednicom.

Kreiranje Atlasa nije bilo moguće bez pomoći niza pojedinaca, institucija i organizacija iz cijele zemlje, a koji su odlučili podijeliti informacije i pružiti pomoć i podršku timu IDC-a. Nemoguće je spomenuti svakog od njih, ali je važno podvući da IDC neizmjereno cijeni njihove napore i doprinos. Upravo zbog podrške tih osoba i institucija, Atlas uistinu ima neprocjenjivu vrijednost i značaj za cijelu državu.

Posebnu zahvalnost dugujemo Ambasadi Kraljevine Norveške, SIDA-i (Švedska agencija za međunarodni razvoj) i Charles Stewart Mott fondaciji koji su nam finansijski pomogli u izradi pilot verzije Atlasa. Zaokruženje cijelog projekta i izrada konačne verzije Bosanskog atlasa ratnih zločina koja se nalazi pred vama ne bi bilo moguće bez izdašne finansijske podrške Robert Bosch Stiftung-a.

ATLAS PODRŽAN OD

**Robert Bosch
Stiftung**

PREZENTACIJE
ORGANIZOVANE U
PARTNERSTVU SA

forumZFD

**BOSANSKI ATLAS
RATNIH ZLOČINA**

92-95

Istraživačko
Dokumentacioni
Centar

Kreirajući svoju dugoročnu strategiju djelovanja i razvoja, Istraživačko dokumentacioni centar (IDC) je shvatio da samo i isključivo fokusiranje na sistematsko sakupljanje i analizu činjenica o uzrocima, događajima i posljedicama rata protiv Bosne i Hercegovine nije dovoljno da pomogne očuvanju sjećanja, dugoročnom podržavanju procesa suočavanja s prošlošću i tranzicijske pravde, kao i sveukupnim procesima demokratske transformacije bosanskog društva.

Zbog toga smo odlučili da proširimo obuhvat svoga rada i djelovanja, kako bi bogata arhivska građa i u njoj sadržani podaci i informacije do kojih smo došli tokom dugogodišnjih istraživanja, postali dostupni javnosti. Zauzvrat, to će pomoći da se historijsko pamćenje temelji na dostupnim i provjerljivim činjenicama, da se mijenja društvena klima u kojoj je odsutan argumentiran društveni dijalog, a dominira klima zatvorene etničke interpretacije i politizacije nedavne prošlosti i poticanje mržnje i dezintegracije društva, a koji mogu biti izvor novih potencijalnih konfrontacija i sukoba.

Osnovni motiv za početak razvoja Bosanskog atlasa ratnih zločina je naša spoznaja o potrebi da rezultati istraživanja IDC-a budu, na što jednostavniji i efikasniji način, dostupni, kako građanima u zemlji, tako i inostranstvu. IDC je uložio ogroman napor u promociji svojih rezultata i omogućavanju da građani Bosne i Hercegovine imaju jednostavan i nesmetan pristup nepristrasnim, temeljno istraženim i dokumentovanim informacijama o ratnim događajima u BiH, čiji izvor nije samo IDC, nego i mnoge druge organizacije i pojedinci. IDC je i do sada organizovao brojne prezentacije, svim zainteresiranim pojedincima i institucijama omogućavao pristup arhivi i bazi podataka te objavio niz publikacija o rezultatima istraživanja. IDC je gradio i sticao svoju reputaciju na temeljima nepristrasnih i sveobuhvatnih istraživanja. U tom duhu IDC želi, koristeći Atlas, ponuditi građanima da pristupe informacijama i individualno prosuđuju o obimu počinjenih zločina. U Atlasu ne postoje ideološke, vjerske ili etničke interpretacije ili ograničenja. Tu su samo, temeljene na nizu raznih izvora, dobro utvrđene, istražene i dokumentovane činjenice.

Digitalni Atlas je rezultat dugogodišnjeg obimnog rada u polju dokumentovanja ratnih zločina počinjenih na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine. Atlas je, prije svega, proizvod projekta „Ljudski gubici u Bosni i Hercegovini 1991-1995“, koji predstavlja osnovu svih istraživačkih projekata IDC-a. Informacije predstavljene na Google Earth karti dolaze iz niza drugih programskih projekata IDC-a, između ostalog to su *Pozitivne priče, Sjećanja i spomen-obilježja, Javne debate o sprječavanju sukoba, Monitoring suđenja za ratne zločine* i brojne druge aktivnosti.

Iza svake lokacije označene na Atlasu su godine obimnog rada na terenu, sakupljanja podataka i unakrsne provjere informacija. Informacije dostupne na Atlasu, podržane su brojnim dokumentima, svjedočenjima, video zapisima i fotografijama. Štaviše, vizualna dokumentacija i izjave žrtava i svjedoka o ratnim dešavanjima su često popraćene sa skorijim fotografijama lokacija zločina. Također, da bi dokumentovali trenutno stanje mjesta gdje su počinjena stravična zvjerstva, prikupljena je foto dokumentacija koja pokazuje da nije rijedak slučaj da su mjesta masovnih grobnica pokrivena samo žbunjem i travom. U ovom smislu, Atlas dokumentuje ne samo ratne događaje, već i trenutno stanje kolektivnog sjećanja na ratnu prošlost. Tim IDC-a je do sada posjetio i geokodirao hiljade mjesta na kojima su počinjeni ratni zločini. U ovom trenutku Atlas sadrži blizu 5.000 geokodiranih tačaka. Mjesta i dokumentacija do sada dostupna kroz Atlas je samo kapljica u moru obimne dokumentacije o zločinima, koju uskoro činimo javno dostupnom. Da bi se digitalizirali i predstavili svi dokumenti IDC-a na Atlasu, kao i geokodirale sve potrebne lokacije, tim IDC-a mora nastaviti svoj rad na Atlasu i u budućnosti.

Pokretanje projekta izrade Bosanskog atlasa ratnih zločina kao svojevrsnog virtualnog memorijala rata, po svemu je inovativan pristup i naš skroman doprinos demokratizaciji i demonopolizaciji znanja o prošlosti. Atlas otvara zajednički prostor sjećanja. On ne predstavlja sjećanje niti jedne partikularne zajednice nego su u njemu sakupljeni raznovrsni fragmenti sjećanja, u njemu je sakupljeno naše kolektivno

bosansko sjećanje. Atlas odslikava kolektivnu tragediju bosanskog društva u cjelini. Na njemu se mogu pronaći mnoge nepoznate činjenice, ali mu se mogu dodati nove i nedostajuće. Atlas je alat i slobodan prostor otvoren za dijalog i nuđenje novih činjenica i upotpunjavanje nedostajućih vrijednosti. Naša znanja o nedavnoj prošlosti su krhka te stoga pokušavamo uz pomoć Atlas stanje svijesti o bosanskoj tragediji prevesti iz stanja vjerovanja u stanje znanja zasnovanog na neumoljivim činjenicama, na neposrednom uvidu u dokumente – fotografije, video zapise, svjedočenja, sudske presude. Mnogi nešto znaju, neki su nešto načuli, ali većina nema neposredan uvid u događaje, niti znaju za mjesta na kojima su se dešavali strašni zločini, niti znaju aktere ili žrtve. Atlas će mnoštvo istina spasiti od zaborava omogućavajući javni uvid u sakupljenu faktografiju, ma koliko nekima to bilo nepoželjno, neprijatno i mrsko. Po našem mišljenju, društveno istraživanje je vrijedno samo ako doprinosi pozitivnoj društvenoj promjeni. U ovom smislu, Atlas je vrijedan alat za povećanje svjesnosti o rasponu i prirodi dešavanja tokom rata i kao takav može doprinijeti smanjenju prostora za prikrivanje ili manipulacije činjenicama.

Google Earth se sve više koristi kao alat za širenje informacija. Atlas nije prvi pokušaj da se koristi Google Earth da bi se predstavila kršenja ljudskih prava. Međutim, to jeste prvi bosanski projekat implementiran u ovom razmjeru i opsegu, jer niti jedan drugi ne pruža tako obimnu količinu podataka kao Bosanski atlas ratnih zločina. Treba imati u vidu da su kapaciteti Atlasa neograničeni i da se njegovo “punjenje” nastavlja i u godinama koje slijede.

Bosanski atlas ratnih zločina koristi Google Earth tehnologiju i dokumentarne dokaze iz arhiva IDC-a i drugih izvora da izgradi kompletnu, pogodnu za pretraživanje i geografski preciznu sliku mjesta ratnih zločina, ratnih razaranja i svih ljudskih gubitaka. Svako ko ima pristup internetu može dobiti fajlove Atlasu i koristeći Google Earth zumirati kartu Bosne, a zatim izabrati sadržaj koji ga interesira i dodatno zumirati sva područja u državi i vidjeti lokacije masovnih grobnica, masovnih silovanja i ubistava, mjesta uništenih kulturno-historijskih, vjerskih i privrednih objekata, mjesta komemoriranja i spomen obilježja povezana s tim događajima u periodu 1992-1995.